

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 3 czerwca 2024 r.

wniosków skazanego **H. G.** oraz obrońcy skazanego **P. Ś.** o wyłączenie sędziów od udziału w sprawie, nadto wniosku obrońcy skazanego **P. Ś.** o wstrzymanie wykonania orzeczenia

postanowił:

1. na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k., art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wyłączyć sędziów Sądu Najwyższego: Zbigniewa Kapińskiego, Pawła Kołodziejewskiego i Ryszarda Witkowskiego od udziału w sprawie o sygn. II KK 507/23;

2. na podstawie art. 532 § 1 k.p.k. *a contrario* nie uwzględnić wniosku o wstrzymanie wykonania wobec **P. Ś. wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 marca 2023 r., sygn. akt II AKa 165/20.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

W dniu 18 października 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęły wniesione przez obrońców skazanych **P. Ś.** oraz **H. G.** kasacje od wyroku Sądu Apelacyjnego w

Warszawie z dnia 29 marca 2023 r., sygn. akt II AKa 165/20, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 lutego 2020 r., sygn. akt XVIII K 96/16.

Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą II KK 507/23 i zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Karnej z dnia 24 października 2023 r. przydzielona sędzi SN Annie Dziergawce. Pismem datowanym 9 stycznia 2024 r. skazany H. G. , powołując się na „prawo do obrony, prawo do rzetelnego postępowania karnego, a także prawo do skutecznego środka odwoławczego”, złożył wniosek o wyłączenie ww. sędzi od rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 15 lutego 2024 r., sygn. akt II KK 507/23, na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności wyłączył sędzię Annę Dziergawkę od udziału w sprawie o sygn. akt II KK 507/23, stwierdzając, że skoro została powołana przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, to „sąd w którego składzie by uczestniczyła, nie spełniałby kryteriów określonych art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zaś postępowanie prowadzone przez taki sąd byłoby obciążone wadą traktowaną na gruncie wykładni przyjętej w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. jako bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”.

Ta konkluzja została poprzedzona wywodem, w którym m.in.:

- przytoczono fragment wspomnianej uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, mówiący, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw”, nadto odpowiedni fragment części motywacyjnej uchwały; zaznaczono przy tym, że każdy skład Sądu Najwyższego jest tą uchwałą związany,

- nawiązano do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2021 r., sygn. akt II KO 30/21, w którym rozważano sposób wykładni art. 41 § 1 k.p.k. w odniesieniu do sędziów, którzy wzięli udział w procedurze nominacyjnej prowadzonej przez Krajową Radę Sądownictwa w wadliwym konstytucyjnie składzie ukształtowanym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Przypomniano, że w tym orzeczeniu wskazano m.in., iż „rzeczą Sądu Najwyższego rozpoznającego wniosek na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. jest wyłączenie sędziego nie tylko wtedy, gdy zostanie wykazana okoliczność, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, ale także wtedy, gdy orzekanie w tej sprawie przez sędziego mogłoby realnie prowadzić do znacznie poważniejszego uchybienia, tj. naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 EKPC i uznania, że taki skład orzekający w ogóle nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, co przecież mogłoby skutkować nie tylko odpowiedzialnością odszkodowawczą państwa (zob. sprawa Reczkowicz), ale również mogłoby prowadzić do złożenia wniosku o wznowienie tego etapu postępowania (art. 540 § 3 k.p.k.)”,

- zaznaczono, że standard prawa do sądu wynikający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 EKPCz ma zastosowanie do postępowania kasacyjnego.

W następstwie tego orzeczenia do rozpoznania przedmiotowej sprawy został wyznaczony skład Sądu Najwyższego w osobie Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego,

a po uzupełnieniu tego składu o sędziów SN Pawła Kołodziejskiego i Ryszarda Witkowskiego wyznaczono termin rozprawy kasacyjnej na dzień 4 czerwca 2024 r. Przed tym terminem skazany H. G. oraz obrońca skazanego P. Ś. złożyli pisma zawierające wniosek o wyłączenie wymienionych sędziów od rozpoznania sprawy, podając, że podstawą prawną wniosku jest art. 41 § 1 k.p.k. Nadto obrońca wystąpił o wstrzymanie - na podstawie art. 532 § 1 k.p.k. - wykonania kary pozbawienia wolności, którą odbywa obecnie P. Ś.

H. G. tak jak poprzednio zaznaczył, że powołuje się na „prawo do obrony, prawo do rzetelnego postępowania karnego, a także prawo do skutecznego środka odwoławczego” i stwierdził, że „w przedmiotowej sprawie istnieją uzasadnione

wątpliwości co do braku bezstronności Sędziego Sądu Najwyższego Zbigniewa Kapińskiego nie tylko z faktu otrzymania rekomendacji Neo Krs, ale również w związku z faktem wyrażonego przez w/w Sędziego w wywiadzie dla Polskiej Agencji Prasowej stanowiska, że nie będzie wyznaczał tzw. mieszanych składów orzekających, aby uniknąć konfliktów i zapewnić sprawne działanie sądu”. Z dalszej części pisma, w której przytoczono fragment wspomnianego wywiadu z 13 maja 2023 r. (wydruk wywiadu skazany załączył do pisma) wynika, że H. G. ma na myśli nie tyle to stanowisko sędziego Zbigniewa Kapińskiego (zarazem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Karnej), ale jego pogląd, że „bardzo szkodliwe z punktu widzenia stron postępowania, wymiaru sprawiedliwości, a w konsekwencji Polski” jest uchylania przez Sąd Najwyższy orzeczeń „z powodu tylko i wyłącznie udziału w składzie orzekającym sędziów przedstawionych do powołania przez obecną Krajową Radę Sądownictwa. Sędziów, których niektórzy nazywają neosędziami” oraz że uchwała trzech Izb Sądu Najwyższego jest „zasadniczym problemem” i „wciąż negatywnie wpływa na funkcjonowanie polskiego wymiaru sprawiedliwości”. Według autora wniosku, z „powyższego wprost wynika, że w/w Sędzia nie podziela uchwał SN oraz wyroków zgodnie z którymi sędziowie Neo Krs nie gwarantują prawidłowo obsadzonego sądu”. Ma to znaczenie w sytuacji, gdy w składzie orzekającym Sądu Apelacyjnego w Warszawie uczestniczyli sędziowie powołani do pełnienia urzędu w tym Sądzie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, bowiem „jeżeli sędzia Zbigniew Kapiński publicznie przedstawia stanowisko, że nie będzie uwzględniał zarzutu bezwzględnej przyczyny odwoławczej tylko dlatego, że sędziowie są Neo Krs, to wiadomo jest, że taki zarzut nie zostanie uwzględniony”. Nadto skazany:

- załączył postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2024 r., II KK 564/23, mocą którego od rozpoznania sprawy kasacyjnej został wyłączony sędzia Ryszard Witkowski, zasadniczo z powodu, iż został powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.,

- nadmieniał, że wcześniej złożył wniosek o wyłączenie od udziału w sprawie sędzi SN Anny Dziergawki, że wniosek ten Sąd Najwyższy uwzględnił postanowieniem z dnia 15 lutego 2024 r., zaś „argumentacja wyrażona w w/w postanowieniu pozostaje aktualna”,

- pokreślił, że cyt. „chciałbym mieć zagwarantowane zgodnie z Konstytucją i Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności prawo do rzetelnego postępowania również na etapie kasacyjnym”.

Obrońca skazanego P. Ś. w piśmie nazwanym „Stanowisko uzupełniające w przedmiocie kasacji obrońcy skazanego” stwierdził, że chociaż w kasacji nie podniesiono w tym względzie zarzutu, to Sąd Najwyższy z urzędu musi rozważyć kwestię zaistnienia naruszenia prawa, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a to z uwagi na fakt uczestniczenia w składzie orzekającym Sądu Apelacyjnego w Warszawie sędziów (imiennie wskazanych przez obrońcę) powołanych do pełnienia urzędu w wadliwej procedurze nominacyjnej (na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.), co do których przeprowadzony przez Sąd Najwyższy test bezstronności i niezależności wypadł negatywnie; skutkowało to wydaniem przez Sąd Najwyższy szeregu orzeczeń kasacyjnych (w piśmie przytoczono sygnatury spraw, w których według wiedzy obrońcy zapadły takie orzeczenia). Zdaniem obrońcy, skoro skład Sądu Najwyższego wyznaczony do rozpoznania kasacji tworzą sędziowie powołani do pełnienia funkcji sędziów tego Sądu w tej samej wadliwej procedurze, co wskazani sędziowie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, to zachodzi uzasadniona wątpliwość co do ich bezstronności w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. Autor tego wniosku przytoczył też sygnatury spraw zawisłych w Sądzie Najwyższym, w których zapadały postanowienia o wyłączeniu sędziów objętych aktualnie złożonym wnioskiem, a także fragment jednego z tych postanowień (z dnia 16 marca 2023 r., IV KK 159/22), w którym stwierdzono, że o ile strona podnosi w kasacji zarzut wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z orzekaniem w instancji odwoławczej przez sędziego powołanego do pełnienia urzędu na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukonstytuowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., to udział w rozpoznaniu tego zarzutu sędziego Sądu Najwyższego powołanego do pełnienia urzędu na wniosek tejże Rady,

prowadziłby do naruszenia zasady *nemo iudex in causa sua*, co mogłoby wywołać zarówno u stron, jak i w odbiorze społecznym przekonanie o braku bezstronności i rzetelności sądu. Obrońca P. Ś. wystąpił również o wstrzymanie na podstawie art. 532 § 1 k.p.k. wykonania kary pozbawienia wolności, którą ten skazany obecnie odbywa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wnioski o wyłączenie sędziów zasługiwały na uwzględnienie. Celowo nader szczegółowo przedstawiono dotychczasowy przebieg postępowania po wpłynięciu przedmiotowej sprawy do Sądu Najwyższego, w szczególności treść wydanego przez ten Sąd postanowienia o wyłączeniu sędzi SN, której pierwotnie sprawę przydzielono do rozpoznania, jak również treść pism złożonych przez skazanego H. G. oraz obrońcę skazanego P. Ś. . Należy bowiem uznać, że wspomniane orzeczenie oraz pisma zawierają wyczerpujący zestaw argumentów, które przekonują o potrzebie podjęcia oczekiwanej przez strony decyzji w przedmiocie obsady Sądu Najwyższego mającego rozpoznać kasację. Jest faktem, że w żadnej z dwóch wniesionych w niniejszej sprawie kasacji nie podniesiono zarzutu zaistnienia bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia na tle obsady orzekającego w sprawie Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Przed rozprawą kasacyjną wpłynęło jednak pismo obrońcy skazanego P. Ś. , w którym uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zostało zasygnalizowane (jest wielce prawdopodobne, że na rozprawie kasacyjnej obrońca skazanego H. G. przyłączyłby się do tej sygnalizacji). Z uwagi na treść art. 536 k.p.k. obliuguje to Sąd Najwyższy do zajęcia w tej kwestii stanowiska, konkretnie, czy daje podstawę do twierdzenia, iż wspomniane uchybienie zaistniało fakt, że sędziowie orzekający w instancji odwoławczej zostali powołani do pełnienia urzędu sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W sytuacji, gdy sędziowie Zbigniew Kapiński, Paweł Kołodziejski i Ryszard Witkowski do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego również zostali powołani na wniosek tak ukształtowanej Rady, zatem procedurę nominacyjną z jej udziałem uznawali za prawidłową, zasadna jest obawa wnioskodawców, że ich zdolność do zajęcia obiektywnego stanowiska odnośnie

zaistnienia wspomnianego uchybienia jest ograniczona, a nawet że stanowisko to jest z góry przesądzone. Należy przypomnieć, że z uwagi na konieczność zapewnienia obiektywizmu sądu w pkt 6 uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, stwierdzono, iż środek odwoławczy zawierający zarzuty dotyczące uchybienia w procedurze powołania sędziego, nie może być rozpoznany przez sąd, w skład którego wchodzi osoba powołana w takiej samej procedurze. Wypada uznać, że odnosi się to również do składu Sądu Najwyższego mającego rozpoznać kasację, w której treści, względnie w drodze uzupełniającej sygnalizacji, podniesiono zaistnienie uchybienia mającego źródło w procedurze powołania sędziego. Tak w przytoczonym przez wnioskodawcę postanowieniu z dnia 16 marca 2023 r., IV KK 159/22, jak i w szeregu innych, Sąd Najwyższy zajmował w tej kwestii jednoznaczne stanowisko.

Trudno też zbagatelizować przekonanie skazanego H. G., że bez zmiany składu orzekającego Sądu Najwyższego nie będzie miał „zagwarantowanego zgodnie z Konstytucją i Europejską Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności prawa do rzetelnego postępowania również na etapie kasacyjnym”. Przy takim nastawieniu skazanego jest praktycznie pewne, że nieuwzględnienie wniosku o wyłączenie sędziów i ewentualne wydanie przez Sąd Najwyższy orzeczenia innego niż kasatoryjne będzie skutkowało wystąpieniem, niewykluczone że skutecznym (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 listopada 2023 r., I KO 56/23; z dnia 26 lutego 2024 r., II KO 54/23 i in), o wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego, względnie skierowaniem skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, z wysokim prawdopodobieństwem uzyskania przez zainteresowanego orzeczenia stwierdzającego naruszenie przez Polskę art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka.

Gdy chodzi o zawarty w piśmie obrońcy P. Ś. wniosek o wstrzymanie wykonania kary pozbawienia wolności (prawidłowo - orzeczenia w części dotyczącej tej kary), to należy zauważyć, że chociaż Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 30 listopada 2023 r. zajął w tym względzie negatywne stanowisko, trzeba uznać za dopuszczalne ponowne procedowanie w tym przedmiocie, skoro obrońca przedstawił nowe okoliczności. Mianowicie zaznaczył, że „wobec zaistnienia w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej jest on (wniosek - uzup. SN)

konieczny i uzasadniony, albowiem P. Ś. zaczął odbywać karę orzeczoną prawomocnym wyrokiem, w którego wydaniu brali udział sędziowie, co do których - jak wyżej wskazano - zaistniały okoliczności, które z dużym prawdopodobieństwem spowodują uchylenie wyroku, a zatem dalsze odbywanie kary może nieść za sobą niepowetowane straty dla skazanego”. Rzecz jednak w tym, że o ile rzeczywiście zachodzi wysokie prawdopodobieństwo wydania przez Sąd Najwyższy wyroku kasatoryjnego z powołaniem się na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., to nie oznacza to, iż przedłużenie pozbawienia skazanego wolności do czasu rozpoznania kasacji spowoduje dla niego nieodwracalne pokrzywdzenie, czy też „niepowetowane straty”. Trzeba bowiem mieć w polu widzenia, że wyrokiem Sądu I instancji P. Ś. został skazany za dwa pozostające w ciągu przestępstwa, a prognoza, że finalnie zostanie uwolniony od odpowiedzialności karnej jest dalece przedwczesna (w kasacji obrońca nie twierdzi, że skazanie jest oczywiście niesłuszne). Nadto Sąd meriti wymierzył temu skazanemu surową (w rozumieniu art. 258 § 2 k.p.k.) karę 6 lat pozbawienia wolności, co sprawia, że w razie wydania wyroku kasatoryjnego znaczne jest prawdopodobieństwo zastosowania przez Sąd Najwyższy tymczasowego aresztowania.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]